

ORADEA-MARE (NAGYVARAD)
15 Septembrie st. v.
27 Septembrie st. n.

Ese in fle-care dumineca.
Redacțiunea in
Közép-uteza nr. 395.

Nr. 37.

ANUL XXI.
1885.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

M IȘ C A R E A T E A T R A L Ă R O M Ȃ N A .

(Discurs presidențial, la deschiderea adunării generale a Societății pentru fond de teatru român, in Bocșa-montană, la 15/27 septembrie 1885.)

Onorabilă adunare generală,

Sunt tocmai dece ani, de când Societatea noastră a ținut in aceste părți una din adunările sale generale; dar ne este încă in viuă memorie ospitalitatea frățescă și entuziasmul cu care am fost intimpinați la anul 1875 in orașul Reșița.

Încă atunci Societatea noastră a fost invitată cu multă căldură de către onorabila inteligență română d'acîi a-și ține la doi ani adunarea in Bocșa-montană; însă întemplantarea a voit, ca in drumul către Dv., întîiu să facem un ocol mare până pe la Logoș, Abrud, Sibiu, Blaș, Sighetul-Marmației și Arad.

Ba nici acuma n'amî pornit d'a dreptul aici, căci an se ficsase Biserica-Albă pentru adunarea noastră din anul curent; dar deocamdată neputîndu-ne intruni acolo, dvîstre, cu zelul ce ve caracterizează, ați usat de privilegiu și ne-ați chemat de pe drumuri la caminul ospitalității Domniilor Vîstre.

Țin să constatez acêsta din capul locului, spre a ve mulțami încă de acuma, in numele Societății noastre, pentru gentila invitațiune ce ne-ați făcut.

Ș-acum, revenind intre dvîstre, intocmai ca părintii când își revîd băiatul, de sigur și Dv. veți fi doritori să aflați ce progres amî făcut de atunci?

Intrebarea acêsta e firîscă, pentru că la cea din urmă întîlnire Societatea noastră eră încă foarte tineră și nu se putea sci decă ea va fi trainică, ori va apune ca multe idei frumîse, cari n'au fost in stare să stîrnîscă vr'o interesare mai mare!?

Constatăm cu bucurie, că Societatea noastră a eșit invingătoare din lupta pentru vieță. Stîgul nostru cultural a fost intimpinat cu căldură pretotindene, unde-l fîlfîirăm pîn'acuma. Aderenții se 'nmulțiră din an in an și spriginul material, precum se va vedî din rapîrtele ce ve presintăm și cu asta ocasiune, intrecu așteptările noastre.

Fundatorii acestei Societăți nu și-au făcut iluziuni esaltate. Ei au sciut, că noi Romîni avem o mulțime de lipse, că 'n multe părți sîntem săraci și că indiferentismul ne-a lînceșit intreprinderi din cele mai insemnate; dîșii dară n'au putut crede, ca ținta dorită să se atingă in timp scurt; ceea ce au intreprins, au făcut in perspectiva unui viitor, fie acela cât de 'nde-părtat, numai ca odată să se facă inceputul.

Și etă că rezultatul de pîn'acuma ne ofere plăcuta convingere, că — in conformitate cu planurile noastre de realizare — acel timp nu e departe . . . Ba cutez să șic, că e aprîpe . . .

Decă vom adoptă ideia, ca întîiu să inființăm un teatru ambulant, numai câțiva ani ne mai trebuesc și Societatea noastră va putî să-și incepă activitatea pe terenul ce ș-a ales.

Ideia teatrului național la noi Romîni a inceput să se respîndîscă in anii trecuți din ce in ce mai mult; er in anul curent aceea s'a arătat ca nici odată.

In mai multe părți se formară societăți de diletanți, cari represintară cu succes piese originale, mai cu sîmă de ale lui Alecsandri. Cîteva din aceste societăți apoi se stabiliră anume ca trupe permanente de diletanți teatrali, cu statute aprobate și de guvernul țîrii.

Poporul, sub conducerea unor preoți și 'nvîțatori bravi, formând încă mai de mult — deosebi in părțile bănățene — coruri vocale, nu se mai mulțameșce nici el cu armonioșele cîntări in biserică, nici cu concertele prin cari surprinse lumea: ci incepū să dea la sate represintațiuni teatrale.

Abiă inceptute, anul acesta ele se și 'nmulțiră in mod necreșut. Am ajuns acolo, incăt poporul nostru din aceste părți nu mai pîte petrece cum se cade Crăciunul, Pașcile, Rusaliile, Hramul bisericii (ruga,) decă tot odată nu dă vr'un concert sîu cîte o represintațiune teatrală.

Țîranul nostru intorcîndu-se dela plug, muncitorul român obosit de lucru, sîra și 'n sîrbători, ia 'n mîna-i brăzdată cartea și notele musicale, invîță, se cultivîză, ca să pîtă urcă scena artelor . . .

Teatru romînesc la sate jucat de plugari!

Ați creșut asta inainte cu doue-șeci de ani?

E bine, să nu-ți tresalte dar inima de bucurie vîdînd acest progres in cultură?! . . . Să nu simțîsci o mîndrie adevîrată, că poporul capabil de atîta inteligență e romîn?! . . .

Și pe când poporul 'jocă teatru' la sîrbători mari, tinerimea noastră arborîză in feriile școlare drapelul Thaliei romîne. Nici odată insî tinerimea n'a aranșiat atîtea represintațiuni teatrale ca 'n feriile din anul acesta.

Tóte aceste probéză, că teatrul a ajuns a fi dorit in tóte părțile și de cătră tóte arteriile națiunii nóstre . . . Nu póte fi dară departe momentul, in care să se înființeze și la noi Români un teatru național . . . Se póte că ne aflăm chiar in ajunul aceluia mare act cultural . . . Chiar să nu existe Societatea nóstră, totuș l'ar întemeia curentul pornit in favorul acestei idei.

De-acuma nainte dar rolul Societății nóstre are să fie mai ușor . . . Ea nu va mai trebui să capaciteze și să producă mișcarea, ci numai să deie direcțiune puternicei mișcări care a început . . .

Direcțiunea la care avem să tindem, trebuie să fie arta. Și ea să o desfinesc mai bine, voi dice: arta națională.

Care va să dică, teatrul român are să represinte arta teatrală românescă, originală, proprie și deosebită de celelalte arte teatrale.

Să nu-mi dică nimene, că arta n'are naționalitate, căci asta-i o amăgire, pe care o desmintește istoria. De n'ar avé, n'am cunoșce diversele școli in literatură, in musică, in pictură și, fiind că vorbim de teatru, in declamațiune. Are! Și va avé totdeauna, pe cât timp vor fi popóre capabile să dea artei timbrul idiomului lor.

Numai fondul artei este comun: comóra de sentimente omenești. Dar și aci trebuie s'adaugăm indata, că numai noțiunea aceluia este identică tuturor națiunilor, nu însă și forma prin care le exprimă. Tóte națiunile culte știu d'ó potrivă ce este amorul, libertatea, virtutea, vitejia și altele; dar nu tóte le simt asemenea și nu tóte le profeséză in acelaș mod. Cultura, deprinderile, moravurile, clima, ba și nutrimentul au inriurire mare in privința asta.

Acésta deosebire între națiuni relativ la înfătoșarea in lumea intelectuală, este originalitatea spiritului fie-căreia. Acésta e naționalitatea artei lor.

In concertul artistic al lumii, națiunea aceea este mai aplaudată, care se presintă acolo mai originală. Numai artistul acela póte să producă efect serios, care a împărtașit lumii un ce nou, ce încă nimene n'a vèdut și n'a audít, fie noutatea aceea ori cât de mică: de-a emis o singură idee mare, de-a recitat o unică strofă admirabilă, de-a făcut numai una trăsură genială de penel și de-a șoptit un singur acord melodios in armonia generală . . .

Acesta originalitate izvoreșce din popor. Acolo trebuie s'o caute dară toți cei ce vreu să facă artă națională. In popor vom găsi frumusețile limbei, idiomul curat și original; in el vom descoperi comóra de idei noue, nalte și gingașe; acolo putem s'afflăm tradițiunile vechi, obiceiurile moderne; dènsul ne ofere tipurile și caracterele néoșe, sujete pentru lucrări literare și motive pentru compozițiuni musicale: el ne înfătoșéză trăsăturile caracteristice ale spiritului național . . . acolo trebuie să căutăm dară și elementele intelectuale pentru înființarea teatrului nostru național!

Teatrul românesc are să fie oglinda tipului nostru. El trebuie să ne represinteze Românul așa cum este dènsul, cu limba, musica și portul lui, cu tot ce are propriu: virtuți și slăbiciuni . . .

Dar acésta represintare caută să se facă cu artă . . . Gustul se desvóltă pretotindene, pretențiunile lumii ce progreséză in cultură devin tot mai mari . . . Publicul cult nu se va mai mulțami numai cu declamațiuni naționale, el va dori să vèdă și artă in limba lui . . .

Acésta s'a probat intocmai in România. Teatrul

Național dela București, înființat încă inainte cu 40 de ani, a fost spriginit indata la început cu multă căldură.

Entuziasmul a fost mare, pentru că lumea atunci audise pentru prima-oră limba română de pe scenă. Nimene nu s'a gândit să facă vr'o critică pieselor séu actorilor cari le-a interpretat. N'a remas cine să țină condeul, căci tóte mâinile au fost cuprinse aplaudând . . .

In șirul anilor însă, când vieța națională se desvóltă, când limba română pe scenă nu mai eră un eveniment, când gustul publicului se perfecțiună, fără ca și teatrul să țină pași cu progresul cultural: vorbele cât de patriotice și tablourile cât de naționale remaseră fără efect, lumea nu se mai mulțamiă numai cu atâta, ci pretindea artă . . . și neaflând, părăsi teatrul . . .

Urmară ani lungi de doliu și de desperațiune . . . actorii și autorii se frământau însădar s'atrăgă spectatori, in urmă se credea că nici nu mai este public iubitor de teatru românesc . . .

Atunci ca prin o minune, o schinteie aprinse de nou focul publicului, acésta schinteie eră arta . . . Bardul nostru dela Mircesci vini cu fermecătorele sale piese: „Fântâna Blandusiei“ și „Ovidiu“; artiști ca dna Aristița Romanescu și Gr. Manolescu urcară drama română unde comedia se nnălțase prin Millo și Iulian . . . Și pe când in alți ani, teatrul românesc eră gol și lumea spriginiă opera italiană, — in stagiunea trecută opera italiană slabă a cădut și trupa dramatică română a ajutat-o să pótă plecă acasă . . . spre a nu se mai rentorce nici odată . . . spre a face loc operei române care se va deschide in curénd . . .

Să imbinăm dar naționalitatea cu arta, căci numai ele împreună pot să dea vieța unei întreprinderi artistice . . .

In direcțiunea acésta avem să tindem și noi la înființarea Teatrului Național românesc!

. . . Ș-acum am onórea a deschide adunarea generală!

Iosif Vulcan.

R o m â n u l .

écouri triste, 'ntunecóșe,
Peste capu-mi au trecut;

Cu mii de-órde furióșe
Pré adesea m'am bătut:

Dar nici timpurile rele.

Nici Vandalul cel păgân,

N'au curmat țilele mele,

Căci am fost ori când Român!

Ș-ori cât timp Român voi fi,

Nu me tem că voi perii!

Când din Roma cea mărêță

P'aste plaiuri m'a adus

Trăian ale cărui brață

Pe toți Dacii au repus,

Cu-a lui voce mi-a țis mie:

„Acest loc încântător.

De-acum étă ții-l dau ție,

Ca să-mi fii moștenitor;

Ș-ori cât timp Român vei fi,
Nu te teme că-i perî!

De-asta dară colo 'n lume
Ori și când eu me mândresc;
Cu-a mea limbă, cu-al meu nume
Și cu țera-mi ce-o iubesc.
De-asta dar puțin imi pasă
De osman vin și când me lasă,
Ce când vin și când me lasă,
Când m'așint dela hotar.

C'ori cât timp Român voi fi,
Nu me tem că voi perî!

Inimicii mei de-afară
Ce cu pizmă me privesc,
Inimicii mei din țeră
Carii frați mi se numesc,
Insădar își pun silința
Cu un zel inflăcărât,
Să m'abată din credința
Care-mi dăce nencetat:

„Ori cât timp Român vei fi,
Nu te teme că-i perî!”

Când la costă eu am pala
Și toporul mi-i in mâni,
Perd curagiul și 'ndreznela
Nempăcații cruși pagâni.
Ași chiar când arma-mi lipseșce,
Ei de mine se 'nspăimânt,
Dacă vocea-mi le rosteșce,
Că al Romei copil sânt,

Ș-ori cât timp Român voi fi,
Nu me tem că voi perî!

Cât Carpații innalți falnic
România vor umbrî,
Cât Siretul ș-Oltul pacnic
Sinul ei vor recorî:
Atâta sub mândrul sôre
Și eu vîeșă voi avé;
Iubind insă cu ardôre
Némul meu și țera mea.

C'ori cât timp Român voi fi,
Nu me tem că voi perî!

G. Tăut.

In fața vieții.

— Roman. —
(Urmare.)

V.

Erau vre-o 8 césuri când ajunse in marginea șoselei. Drumul se desfășurá, plin de praf, între doue câmpii de islaz, pe cari păștea turma satului.

Solean vëdu de departe o colónă albă venind pe șosea, ca o trombă. Erá un mic dog-kar, cu doi cai negri, care se ducea ca vëntul. Se dete puțin la o parte. Când se apropiá de trăsură, recunoscú pe Adrian, care se 'ntorcea de pe moșie. Ce să facă? Să dea pinteni calului? ar fi părut că fuge de dënsul. Să se opréscă . . . dar cum să-i esplice prezența sa in sat? . . .

Adrian, nici una nici doue, cum il zări, își oprí caii și sări jos din trăsură.

— Te-am prins. De acuma, măcar să me reclami la procuror, nu te mai las. Descalecă și urcă-te 'n trăsură. Haide haide, fără protestații.

Solean se gândia să născocéscă vre-o poveste nesdrăvană cu care să esplice lui Adrian prin ce întemplare se găsiá pe tărémurile acestea.

— Șciú de unde vii, — i duse Adrian; — ai făcut parte din invitații lui Bornescu, și te-ai plictisit. Nu me 'ndoiam. E un mitocan, frate, care n'are margine. El crede că decă e membru la Curte, trebuie să se 'nehine totă lumea inaintea lui. Fôrte se 'nșelá.

-- Mulțumesc lui Dumneșeu, — își dăcea Solean in sine, — că e mitocan Bornescu și că fôrte se 'nșelá, căci altfel eu nu șciú ce m'aș fi făcut.

Lăsá calul vizitului să se 'ntorcá cu el, și ei a-mëndoi porniră spre casă. Solean se sili să-și facă ôre-care dispoziție; se interesá de treburile moșiei; láudá măsurile luate de noul proprietar; glumi puțin, până ajunserá la curte.

Când intrará pe pórtá, Lya erá la o feréstră a balconului, in alb. Cum i zări, fugi dela gém. Eugeniu, ca să confirme cele bănuite de Adrian, că adecá s'ar fi intorcënd dela petrecerea ce dăduse Bornescu, pretestá că-l dóre capul și cerú să fie lăsat să se odihnéscă puțin.

Se dete jos la dejun. Lya i așteptá.

Solean se 'ncercá să-și ia un aer natural, dar când dete cu ochii de dënsa, inima i se lovi cu atâta putere de piept, in cât câteva minute dupá ce-i sărutá mâna, Adrian se uitá la el cu mirare, și recunoscú că in adevér mosafirul seu trebuie să fi avut o mare durere de cap: erá palid ca un mort. Lya, il primí zimbînd, cu o nuanță de ironie in privire, care dovedia că omul cu fluerul destăinuise multe. Femeile șciú să spuie așa de bine ceea ce țin să arate că ascund! . . . Veni vorba la mesá asupra sêrbătorii dlui Bornescu, și Solean fu silit să născocéscă unele lucruri cu totul generale spre a nu se da pe față. Lya își făcea o deosebită plăcere din chinul lui, și căutá să-l incurse la fie-ce pas, cerëndu-i numele persónelor cari fuserá cu el de față, intrebându-l de imbrăcămîntea femeilor, de poziția caselor dlui Bornescu, etc. Ea atrase pe bărbatul seu in vorbă, care, mai curios și mai grosolan in curiositatea sa, il cercetá de hainele ce le purtá dl Bornescu, de poziția ce o ocupá nasul in obrazul vecinului seu, de calitatea vinurilor și a șampaniei, etc. Eugeniu nu vëduse in viața lui pe dl Bornescu, dar apucase de tãcuse când i vorbise Adrian și trebuia s'ó fie 'nainte. Intr'un moment se găsi atât de incurcat in respunsurile ce trebuia să le dea dlui Adrian, in cât, desperat, ridicá ochii cătrá Lya atât de espresiv și cu atâta blãndețá, că ea părú a-l înțelege numai de cât și se 'nsărciná să respundá ea in locul lui.

— Iancule, pré descósem mult pe dl Solean. Pare a nu-i fi făcut tocmai multă plăcere petrecerea la care a luat parte, și astfel n'a putut băgá de sémá totul. Nimic mai simplu.

Dupá dejun Adrian propuse să mERGá cu toții la o móră ce o avea pe un canal din Argeș.

Drumul erá pe de marginea satului, printr'o imensá livadá de pruni, care ținea de proprietate. Solean da brațul Lyei. Adrian mai observá din când in când ómeii cari stringeau in căpițe fënul din livadá.

El o simția alături de dënsul și se credea omul cel mai fericit de pe lume. Sub brațul lui mâna ei tremurá puțin, și, de și se 'ncercá să ridá de tóte nimicurile, g'asul nu-i traducea aidoma cugătului.

— O livadă ca asta avem și noi . . . adecă aveți și dvóstrá la Soleni.

— Da, de 'nspre Trotuș, fôrte frumósá.

— O livadá in care am avut, acum noue ani, cea din umá amintire a copiláriei mele. Tocmai me 'ntorsesem din Paris, in 74 mi se pare; tata áncá trăia. In ácesta livadá nu intrasem póte de șese ani. Șese și cu noue 15 — o viéță de om. Când am revéđut Solenii după șese ani de străinătate, crede-me, mi-a venit să plâng. Adecă aș puté díce mai bine: când am véđut Solenii pe cari i mai avea tata — căci ceialáți erau tot frumoși. Dumnía ta erai un copil; póte cá nici nu-ți aduci aminte.

— Póte cá-mi aduc — de unde șcii?

— Intru in livadá să véđ ce mai erá și pe-áici. Paraginá, domnișórá! . . . Tocmai in fund páștea un cal slab și prápádit de bétránețe. L'am cunoscut. Erá un troteur din cei doi, mari, favoritul mamei, care in copilária mea fusese cel mai frumos din tot județul, luat dela Cnéz Cantacuzin. Când m'am apropiat de el și l'am strigat, calul și-a ridicat ochii spre mine, mai mult din obicei, căci erá orb, dar cu o mândrie in chip care dovedia cá rasa nu murise 'ntr'énsul. Me recunoscuse . . . Și calul ca și omul: pierde tot, nu-mai ceea ce e nobil in el, nu. Bietul tata! Il ținea să n.órá in bătătura n.óstrá . . . Atáta i mai remasese din vremurile fericite! El te iubiá mult, nu-i așa?

— Mult! — díse ea cu un accent grav.

— Cum trece totul in lumea asta! . . . Așá câte odatá îți vine să strigi par cá in potriva legilor ácestora, atât de nemilóse, cari iau omului și pe tatál și pe mama lui. Ah! . . . o nemernicie lumea și niște nemernici noi.

— Fôrte mulțumim.

— Trebuie să me ierți domnișórá Lyo. Cugetá și dumnía ta: să n'ai pe lume de cá un singur om care te iubește și să-ți m.órá și acela? Urítul e o buruiéná grozav de amará!

Ea-l opri in loc și se uitá țintă in ochii lui.

— Mai intei trebuie să-ți observ, — díse ea, — cá domnișóra Lya e o persóná care s'a dus cu tatál dumitale. Astáđi nu mai cunoști de cá pe *domna Adrian*. După aceea . . . Ia să mergem, me rog. Avem aerul de-a ne certá.

Il luá de braț și pornirá 'nainte. După aceea . . . mi se pare cá nu ești tocmai omul care să ai drept de-a te plánge cá nu ai fost iubit*. El dete din cap.

— De geba dai din cap.

— O . . . decá ai șcii!

— Vorbește mai incet cá ne póte auđi Iancul.

Cuvintefe ácestea el le luá ca o complicitate la gândurile lui.

— Lyo! — i díse, — luându-i ușor o mână.

— Me rog . . . declarațiile sânt de prisos. Dela dumnía ta la mine ar fi o ádevérată nelegiuire.

El i stríngea mâna cu putere intr'ale lui; ea voia să și-o tragá, dar nu putea, căci dl Adrian erá cá collea in urma-le, vorbind cu ómenii din livadá.

— Decá ai un dram de onóre in sufletul dtale, il chem in spriginul demnitáții mele. Lasá-me!

Vocea asprá și cam indignată cu care furá díse áceste cuvinte, avú asupra lui Solean efectul unui nou glonț asupra unei paseri ránite, care se mai încercá să sbóre. I lásá mâna, și, făcându-se cá vré să-i dea o flóre de jos, i p.ársi brațul.

— E o flóre ce nu se póte rupe. Nu vrea . . .

— Nu póte.

El se uitá la d.énsa cu durere. Femeile au marele dar de a pricepe unele delicateți de simțire pe cari bărbații nici nu le b.ánuesc la semenii lor.

— Decá ai fi vroit, dșóra Lya ar mai fi putut trăi, — díse ea. N'ai voit . . .

El mergea, privind pám.éntul, ca in urma unui mort. Mortul erá fericirea sa. Ar fi voit să póta cobori pe Lya in sufletul seu, ca să védá cá erá de ádevérat cá fericirea dormia adáncul somn al morțiilor. Simțimentele láuntrice mari se zugr.ávESC pe chipul omului cu multá espresie. Ea véđu in figura lui Solean totá judecata și oséndirea ce se petrecuse in sufletul lui, și, fie din milá fie dintr'o altá pornire, se apropiá de el și-și strecurá singurá brațul sub brațul lui.

— Am dreptate seu nu, spune singur? — i díse cu glasul dulce.

El se mulțumi a o privi, mișcând trist din cap.

— Spune drept, — insistá ea.

— N'am de spus nimic . . .

Mána insé i-o pástrá intr'ale lui, și acum cu siguranța cá nu o va pierde, cel puțin pentru câteva minute. După o micá pausá, el ádáugá cu un accent sfáșietor:

— Dumnía ta n'ai iubit nici odatá. Nu șcii, nu poți să me 'ntelegi!

Lya il opri eráși.

— Cređi?!

— A! . . . se póte să me 'nșel. Ești m.áritată, și-ți iubești b.árbatul. Nimic mai simplu.

Acum, la r.éndul ei, mișcá ea din cap.

— N'am de spus nimic, — i díse.

El, temétor, pasionat, i ridicá mâna până in dreptul gurei și cu o sfielá pátimașá își lipi buzele de ea, intr'un lung s.árutat. Lya, tremurând de fricá și de pláccere, voia s'o retragá și voia s'o lase.

— Fii cu minte. Vine Iancu.

Dupá ce se întórserá acasá, inre Solean și Lya se statórnicesc o prietenie b.ándá, dulce, care place atât de mult ómenilor cu sufletul mare. Ea i vorb.íte cu infláccáre de copilária ei, spunea cá plánsese la mórtea dlui Solean b.étránul, și, mai in totdeauna, ochii se inmuiau intr'un fel de c.étá de lacr.ámi, cari produceau asupra lui Solean o impresie sfáșietóre.

A doua đi, după pr.áncđ, Adrian propuse mosafiru-lui seu să facá am.éndoi o micá v.énátóre de rațe, pe lac, mai ales, dícea el, cá are și luntre nouá.

— Vom sta am.éndoi la p.ándá: dumnía ta intr'un loc, eu intr'altul, ca să gonim v.énatul mai cu inlesnire. Tragi bine cu pușca?

— M'oiu încercá și eu.

— Nu luám pe nimeni cu noi, căci eu șciú duce barca fôrte bine. Să ne dea pușcile; chiar acum e momentul.

— Despre barcá o pot duce și eu.

— Cu atât mai bine. Să mergem.

Lya, auđind de plimbarea cu barca, se hotári să mérgá și ea. Adrian erá entusiasmat. Trimese numai de cá un om cu un covor și câteva perne de sofa, ca să pregátéscá luntrea pentru cuconiță.

In urma lui pornirá și ei.

Lacul erá departe de sat cam un sfert de c.és pe jos. Apele lui vinete erau ácoperite colo și colo de imense foi de nufér, cari fáceau ca o p.odea de verdetá pe luciul trist, lásând pe unele locuri să scape din sfnul lor ramura elegantá, de capétul cáreia at.érná, ca un potir cioplit in marmurá, flóreá albá a apelor: poetical nenufar. P.álcuri de rațe s.élbaticé și de lișițe se mișcau din depártare, ér mai pe margine coșuri de nuiele, cu gura ingustá și r.ésfrántá, stau de pescuit raci. In mijloc se vedea o micá innáđtime artificialá, pe care erau áșeđáți in glugá, mai mulți snopi de trestie,

formând astfel un fel de ascunzătoare naturală, minunat de bine alcătuită pentru a pândi vânatul. Mai în fund, în zare, o dungă cenușie încondeia pe luminișul apei conturul unei adevărate păduri de trestii.

Când ajunseră la marginea lacului, luntrea era deja gata, cu lopețile acățate în cuie, cu covorul așternut pe fund și acoperit de pernele turcești ale sofalei, așteptându-și stăpânii.

Lya sări într'ensă voișă și se aședă tocmai în capăt, apucând sforile cârmei; Adrian trecu lângă ea, er Solean rămase la lopeți. Omul de curte le făcu vânt pe apă, și porniră.

Adrian rugă pe Solean să visleze drept spre snopii de trestii. El fluera vesel. Lya, ținând în dreptul sôrelui o umbră chinezăscă de bambus, se uită la ur-

— Nu de loc dómna. Se vede că dl Adrian vrea să ridă de mine, pentru că l'am stropit puțin cu lopata.

— Despre asta n'are dreptate. Dumnia ta ești tare în toate exercițiile de gimnastică, am văzut foarte bine . . .

Adrian sărise cu pușca 'n mână și le arată locul unde trebuie să se aședă ei.

— Partea frumoasă a vânătorii e acolo. Uite, veți, drept înainte, în cotul acela al trestiilor se face o mică potecă care duce la un limpeșiș. Oprește-te în marginea lui și așteptă. Te despart de el câteva rânduri de trestie ca să nu fii văzut. Când trag eu, tot vânatul vine la dumnia ta; când tragi dta, vine la mine. Tu știi, Lyo, acolo unde am fost împreună.

George Teut.

ma ce o lăsă lopețile în apă, și zimbiă. Eugeniu privia spre maluri, cum rămăneau înapoi din ce în ce mai mult, micșorând lucrurile de pe margine, ca o panoramă de copii când o depărtezi de ochi.

Ajunși la movila din centru, Solean voi să saie din luntre spre a-și lua locul de pândă, dar Adrian care se apropiase de dânsul, îl opri.

— Me ertă, aici e locul meu. Te-am văzut acum cum știi să mîni barca și-ți pot incredință pe nevastă mea fără frică. Lyo . . . da bine, fii mai blândă dragă, că dór nu te-a supărat cu nimic: mână așa de bine luntrea! Te asigur dle Solean că după ce vei cunoșce-o mai mult, îți vei schimba părerea . . .

— Cu adevărat? Mă judeci așa de rău, dle Solean, — dișe ea.

Lya dete din cap și porniră.

— Noroc bun, — le strigă Adrian.

După vre-un sfert de cés luntrea ajunse linia trestiilor. Solean mână cu o putere de uriaș, par că ar fi voit s'o ducă dincolo de marginele lumii. Între cer și apă, el cu ea singură! . . . era mai mult de cât visase vre-odată. Lăsă lopețile.

— Cântă ceva, te rog, — i dișe.

— Ca să dăm de veste rațelor că venim?

— Da ce-mi pasă de rațe și de lumea intrégă!

Ea se uită la el cu asprime.

— Poteca se trece greu, căci e o parte unde trestiele sînt tăiate din fața apei și luntrea dă cu fundul de ele. Să mergem.

El apucă lopețile din nou și intrară. Ajunse un

moment în care nu se mai putea visla de loc și trebuiră să înainteze apucând trestiele de pe margine cu mâna și imprimând astfel luntrei o mișcare inconștientă. Trestiele din fața apei erau în adevăr tăiate, dar capetele lor stau inclinate în sensul mersului lor și nu întimpinau din cauza acésta nici o greutate. Putea să fie mai greu la întórcere. În trecerea lor deșteptau bătlanii din stușiș, cari sburau pocnind apa cu aripele, séu goniau în cãrduri graurii de baltă, cari se duceau pe de-asupra ca un roi de albine.

În fine ajunseră în marginea ochiului. O lume de paseri se mișcă pe luciul vèrgat al apei: rațe, corcodeli, gășce sèlbaticе, lișete, se strecurau în șiruri vine, albe, or gâlbui, țipând în tóte felurile. Puii de rață umblau în cãrduri, făcând din gât o mișcare ciudată, ca și cum ar fi înghițit or de câte ori loviau apa cu piciorule. Lișetele se vîrau cu pliscul în apă și stau câte doue trei minute fără a-l mai scóte. Corcodelii se dau afund și eșiau dintr'o parte a ghiolului în cealaltă.

Tot norodul acesta sburător, la fășiiturile ce le făcea luntrea printre trestii, ridică capul. Simțise ceva.

Solean luă pușca binisor și, ridicând cocóșele amèndoue, se pregătiă să o descarce, când băgă de sé-mă că Lya venise lângă el și priviă cu o atenție nepus de mare mișcarea de pe lac.

— Uite ce deștepte sînt, — dișe ea incet. Nu trage în cele galbene. Sînt așă de frumoșe!

El se lipise de dènsa și, lăsând pușca inconștient o prinse cu brațul de talie.

— Nu trag de loc decă ții milă de ele.

— Ba nu, — dișe ea incurcată. Uite uite, sbórá.

În adevèr un nor negru acoperi lacul de odată, producènd un șgomot infernal, prin țipètul paserilor și loviturile apei cu aripele.

Solean descãrcă amèndoue țevile în acoperișul viu ce se făcuse de-asupră-le. Doue rațe cădură. El făcù loc luntrei printre trestii cu mânilе, și intrară în ghiol.

Pe suprafața apei erau mii de bășici albe cari se rotiau în prèjma lianelor plutitóre. Giur impregiur trestiele se innălțau ca o cetățuie verde, nelăsând ochiului alt drum de cât spre bolta azurie a spațiului. Eră un senin de tómnă, viu, de-un albastru vesel, prin care privirea părea că străbate mai sus de cât altă-dată.

Lya se uită la Solean, care aședase rațele în fundul luntrei și punea alte cartușe în țevi.

— Aș voi să dau și eu odată cu pușca, — dișe ea.

— Fórte bine. Èt'o. Să ne ascundem ér, căci se póte să tragă dl Adrian de dincolo și să vie tot vènatul aici.

Ea luă pușca și o puse la ochiu.

— Nu e tocmai grea.

— Nu e grea de loc pentru mine, dar pentru dia . . .

— Ce? pè noi ne credeți niște biete fiinte fără putere și fără curagiu, nu-i așă? — dișe ea lăsând pentru un moment pușca jos. Privirea i eră aprinsă. În obraji i se ridicase niște pete de roșetă care i dau un aer sèlbatec. După aceea ridică amèndoue cocóșele și ochi drept în Solean. El stete nemișcat în gura țevilor și se desfăcù la piept.

— Când ai șci ce serviciu mi-ai face! — dișe el plecând trist din cap. Aștèptă să-ți dau cel puțin un cartuș cu glont. Eu n'am avut curagiul . . .

Simplitate cu care rosti aceste cuvinte și mulțumirea ce se citiă în fața lui la ideia morții, atât de mult atinseră pe Lya în cât scăpă pușca din mână și isbucni de-odată în plâns. Din norocire cocóșele nu cădură. El se apropiă binisor de ea și lăsându-se pe

covor lângă dènsa, i luă o mână și i-o sărută pe o parte și pe alta de mii de ori, chemând'o ușor pe nume, rugând'o cu glas duios să nu mai plângă, șoptindu-i vorbe adânci în ureche, șfios, temètor ca un copil, dar fericit. Ea îl apucă de mână incet, și, strigèndu-i-o intr'ale ei, voiă să-l depărteze de dènsa . . .

— Dute, i dișea, fii cu minte, să mergem.

— Lya! . . . draga mea! . . .

— Dute! . . . te rog! . . . Uite un nour ce frumos alèrgă pe cer. Fii cu minte. Veți cum te rog de frumos, — dișe ea tremurând, — dute! . . .

El i lăsă mâna un moment și se uită la ea cu durere.

— De ce n'ai tras adineóra? Ți-aș fi fost atât de recunoscător! . . .

Lya făcù o mișcare cătră dènsul și-i prinse gâtul cu brațele.

— Da! — dișe ea de-odată, aprinsă, — a ta! cum vei vrè! pentru totdeuna!

Și jumètate nebună de patimă, i acoperi gura cu o sărutare în care își revèrsă tótă vieța ei, tótă.

Când se deșteptară din acésta fericire, nemèsurat de dulce și de adâncă, ea i șopti incet:

— Haidem.

— Să mergem, — adaugă el lung și de-abiă șoptind.

Și plecară spre Adrian.

(Incheierea va urmá.)

Duiliu Zamfirescu.

Apoi nu-s civilisat?

ând aud fără 'nctare

Pe mai mulți nebotezați,

Că mi-o dic în gura mare:

„Nu-i din cei civilizați!”

Șcii, imi vine amețelă,

Și am drept necontestat:

După ce sînt plin de fală,

Apoi nu-s civilisat?

După ce am căscat gura

Prin Paris și prin Berlin,

De-unde apoi câștigi ura

Pentru tot ce e român;

După ce eu franțozeșce

Șciu trei buche desghiățat,

Ba vr'o doue ș-engezeșce:

Apoi nu-s civilisat?

După ce cunosc prè bine

Chiar de mod' a me 'mbracă

Și ori când cu grații pline

Complimente a 'ndrugă;

Èr pe partea femeieșcă

S'o admir neincetat

Tot în limba franțozeșcă:

Apoi nu-s civilisat?

După ce pe din afară

Recitez pe Paul-de-Cock

Și fumez mereu țigară,

Alergând din loc în loc,

Fără s'am vr'o trebușoră,
Căci me țin aristocrat,
Ș-asta brazlă n'o să móră,
Apoi nu-s civilisat?

După ce eu port barbetă
Lungă tocmai de un cot
Și vęd numai prin lorgnetă,
Fără care nici cum pot.
Eră dogmele creștine,
Care ceriul ni le-a dat,
Sunt eresuri pentru mine,
Apoi nu-s civilisat?

După ce o cabrioletă
Cu doi cai o pot mânã
Cu o mânã pré cochetă,
Cât pot chiar și fermecã;
După ce cu dibăcie
Ori ce cal neinvățat
Il galop la călărie:
Apoi nu-s civilisat?

După ce eu de minune
Cunosc stosul a jucã,
Ș-am curagiu p'o carte-a pune
Ce nici poți chiar cugetã;
După ce in lumea latã
Datorii de 'nspăimântat
Fac, nici cum gândind la platã:
Apoi nu-s civilisat?

G. Těut.

George Těut.

(1823--1885.)

Am publicat și noi, că George Těut a murit. Cronicarul nostru dela București i-a și făcut in nr. 44 al „Familiei” portretul literar. Astăzi vinim să rennoim memoria acestui poet prin portretul seu din vigorea bărbăției, adaugându-i și doue din cele mai bune poesii ale sale.

Těut a fost unul din vechii literați ai noștri, care a contribuit mult la progresul literar. A scris poesii, unele in „Familia”, și drame; mai ales ca poet satiric are un nume in literatură, căci in genul acesta a lăsat câteva piese de valoare literară.

S'a născut la Botoșani și a murit la Iași, unde la bătrânețe trăia cu multă greutate, in o adevărată miserie, sörtea obișnuită o literaților români.

A lăsat in urmă o soție și trei copii.
Fie-i țerina ușorã!

I. H.

M ä r g ä r i t a r u l .

Moda d'a purtã mărăgaritar există din timpurile cele mai vechi. Egiptenii, Grecii, Romanii, tóte poporele antichității ne vorbesc de mărăgaritar. Vișnu, unul din deii trinității indiane, scote mărăgaritar din Ocean pentru a-și împodobi pe fiica sa Pandaia. Chineșii, cari il cunosc cu 2000 de ani mai înainte de erã noastră, l'au privit ca pe una din petrele prețioșe.

Cleopatra disolvã in oțet mărăgaritar de un preț atât de mare, pe care il purtã in urechi și care erã

prețuit mai multe milioane de sesterti, pentru a da o lecție lui Antoniu care-i oferia un mare prânț cu care se fãlia cã a cheltuit fôrte mult.

Carol Cutezătorul purtã un mare mărăgaritar când a căđut la bătălia dela Granson, precum și renumitul diamant, Sancy, care, regăsit din întemplerare a împodobit mai in urmă coróna Franciei lângã Reginte, cel mai frumos diamant cunoscut.

In timpul nostru, regina din Taiti, Pomarea, posedã diamantele cele mai mari, cari s'au pescuit și se pescuesc încă in insula sa.

Mărăgaritarul, chiar ađi cu tot comerțul seu intins, se vinde indestul de scump.

Mult din acest mărăgaritar este fals. La Paris se vinde pentru un milion de franci mărăgaritar fals, care adesea este fôrte greu de cunoscut.

Chineșii, ingenioși in tóte, au ajuns să fabrice mărăgaritar artificial.

Mărăgaritarul vine din părțile intertropicale. El a fost exploatat in tóți timpii, fie in golful Persic, unde Fenicianii și Egiptenii il cunoșceau, și unde se pescuesce și ađi, in insula Bahrein seu in Oceanul indian, la Ceilan, la strimțorea Manaar, și 'n India pe cósța Coromandelui, in fine in marea Chinei.

In marea Antilelor și 'n Oceanul Pacific, se cunoșce din timpul cuceririi spaniole; in Antile și 'n golful Meesicului, la Tehnantepic, la Cuba, și 'n Oceanul Pacific, d'alungul cósței meesicane, la Acapulco, la Mazatlan și 'n golful Californiei, apoi in golful dela Panama și pe cósța Columbiei și Perului.

Mărăgaritarul vine asemenea din Comore, Zanzibar, Malaca, Indiile olandeze, Filipine, Noua-Guineã și din strimțorea Torre, din Noua-Zelandã (Anckland), etc.

Mărăgaritarul ce se pescuesce in golful Persic se urcă la 10 milioane. Australia produce 1000 tone de sedef, vëndute cu 2000 până la 2500 franci, și 300,000 mărăgaritar. India, Singapora, Borneo, Noua-Guineã produce 3000 tone de sedef, etc.

Peste tot, se produce in fie-care an sedef pentru 15 milioane de franci și mărăgaritar pentru 20 de milioane.

Constantinopolul, Veneția, Lisabona, Lipsca au fost renumite pentru vëndarea mărăgaritarului. Astăzi, cele doue țerguri principale sunt la Londra și la Paris.

Engiterra importã pe an 6000 tone sedef, Germania 1500 tone. Franca 2500, represintând o valóre de 7 milioane de franci.

Pescuirea mărăgaritarului și sedefului este o industrie specialã, fôrte periculósã. Ea cere ca cufundătorii să fie curagioși, să potã sta cât-va timp supt apă, și să-și apere viața in contra rechinelor. Cufundătorii din golful Persic, din Ceilan și din Panama sunt cei mai renumiți.

Din pescuirea mărăgaritarului ș-a sedefului trăiesc mulțime de bărbați, femei și copii. Cufundarea se face la o adâncime de 50 metri. La acésta adâncime, o femeie a avut intr'o đi sinul și un braț rupt de un rechin. Asemeni accidente se întemplerã fôrte des.

Cufundătorul primeșce o lěfã de 5 franci pe đi, câștigând astfel 120 până la 150 franci pe lunã. Cufundarea se face diminěța. Cufundătorii, urcați pe un vas, ascultã mai întei rugăciunea pe care o face cel mai bētrân dintre ei.

Ei se cufundã in apă cu picioarele nainte, adunã repede ceea ce găsesc, ș-apoi vin la suprafața apei. Stau un minut, un minut și jumětate in apă; fôrte rar pot să stea doue minute. Cufundătorul in Ocean n'a voit nici odatã să intrebuinteze scafandru, in privința căruia dice că aduce paralisia de picioare.

Nu sunt de cât trei europeni cari intrebuintezã

scafandru; ei fac cea mai bună pescuire și dic că acest aparat face să fugă rechinul.

Cufundătorul își astupă urechile cu bumbac, își pune un burete muiat în unt-de-lemn la gură și ochelari de lemn, un fel de undiță de care este legată o piatră grea servă a înlesni coborirea.

Cu degetele picioarelor ține un coș; cu mâna stângă ține undița de care este legată piatră.

Ajungând în fundul apei, adună tot ce găsește cu mâna dreaptă și apoi se urcă repede la suprafață.

Când întărește prea mult, o văjietură de urechi i previne că trebuie a se urca. Se cufundă în două serii de câte 5 persoane până la 20 de ori pe zi, la intervale de 10 până la 20 de minute. Când sunt prea obosiți le ese sânge pe nas și pe urechi.

Adesea sunt atacați de rechini și atunci funea nu mai urcă de cât un cadavru. Unii din ei poartă câte un cuțit pentru a se apăra.

După ce sfinșese de lucru, cufundătorii deschid stridiile și caută mărgăritarul.

După ce ce deșertă ghiocile, se vând pentru sifid, cu prețul de 2 franci chilogramul.

Cufundarea nu este numai o operațiune periculoasă, ci și o meserie dintre cele mai grele. Nu trebuie a intra prea des în apă în aceeași zi, căci se poate întâmpla o emoragie sau o congestie, și decă se urmăzește prea mult acest exercițiu, poate să fie supus cineva și la paralizie.

Acăsta meserie este în același timp puțin plătită, de și are de rezultat d'a produce o piatră prețioasă atât de frumoasă.

Bietul cufundător care găsește acăsta frumusețe, o plătește adesea cu viața lui, și se poate dice că mai fiecare mărgăritar este stropit cu sânge omenesc.

R.

Doine din Ardél.

(Solnoc-Doboca.)

XXX.

Câte pome sunt în vie
Nici o pomă nu-i dulce,
Ca strugurașul din vie,
Ca drăguța cei dintie;
Câte pome p'o hotară,
Nici o pomă nu-i amară,
Ca poma dintre hotară,
Ca drăguța-a doua oră.

XXXI.

Iubita mea Dorofată,
De te-aș vedé măritată,
Nu te-aș da pe lumea totă;
— Maică de-o sută de ori
M'am tot pus p'angă feciori
Și le-am șoptit la ureche,
Că sunt tinera, nu veche;
Da resboiul, mance-l focul,
Ala mi-a stricat norocul.
Când la furcă me puneam,
Tótă ziua că dormiam;
Patru-deci de ani imi pare,
De când port p'er pe spinare.

XXXII.

Cătu-i satul de mereu,
Nu-i frumos ca mândrul meu;

Cătu-i satul de lunguț,
Nu-i frumos ca-al meu drăguț;
Pe din sus de ochii lui
Scrisă-i péna corbului,
Pe din sus de gurișoră,
Cununa de mustețore,
Pe din jos de gurișoră
Năframa de paișoră,
Și cu roșu și cu verde
Dómne bine i se șede.

XXXIII.

Ca bădița de frumos
Numa 'n munte un lemn 'a fost;
Ca bădița de gătat,
Numa 'n munte este-un brad,
Când il suflă vântu-'n față
Umple lumea de frumșetă;
Când il suflă vântu-'n dos,
Umple lumea de miros.

XXXIV.

Nu veni bade la noi,
Ci nu țî-a da tata boi,
Că țî-a da o juninucută,
Cât se cade la fătută;
Dar te du la cea găzdacă,
Că țî-a da doi boi și o vacă
Și locul de peste apă;
Locul apa l'a spélă,
Boii câinii i-or mănca
Și hida-a fi tot a ta;
Vaca-i da-o de belit
Și tu rămâi păcălit.

XXXV.

Floriceică d'angă gard,
Nu-i drăguț c'al meu în sat;
Când se gată 'n sêrbători,
Pare că-i un struț de flori;
Când se gată sêra 'n sat,
Cugeti că-i un struț de brad.

Culese de

Laura Veturia Mureșan.

C u g e t ă r i.

Ômenii cei mai dibaci nu sânt cei care se îmbogățesc mai mult, ci cei care șciu mai bine să lingusească.

Ura e orbă în propria sa cauză.

Uritul, care cuprinde pe ceialalți ômeni, este necunoscut acelora care iubesc citirea.

Ardôrea și răbdarea sânt neapărâte pe calea fortunei.

Omul generos pune supt picioare favorurile ce acordă și păstrează în inimă pe acele care le primește.

Bucuriile cele mari duréză puțin și ne lasă cu inima sdrobotită.

Veselia este sănătatea sufletului; intristarea este otrava inimei.

Cocheteria distruge și 'năbușește tôte virtuțile.

Gelosia rătăcește mai mult de cât ori-ce altă pasic

rânii și copiii nu sânt siguri de ziua de mâne. Ôtenii adevărați își jertfesc țerii interesele cele mai

Societatea pentru fond de teatru român.

Adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român se va deschide mâine duminică, la Bocșa-montană.

În programa publicată de noi în numărul precedent se va face acea schimbare, că în seara primă în loc de concert se va da o reprezentațiune teatrală de trupa Petculescu.

În nrul viitor vom publica o dare de seamă și procesele verbale ale acestei serbări culturale române. De ocazută anticipăm discursul de deschidere în fruntea foii noastre și raportul comitetului și al cassarului, ce urmază mai la vale:

Raportul comitetului

cătră adunarea generală din Bocșa-montană.

Onorată adunare generală!

Comitetul societății pentru fondul de teatru român face următorul raport.

I. Averea Societății.

1. Obligațiuni de stat în preț de	14226 fl. 66 cr.
2. Obligațiuni de ale „Albinei“	7800 „ — „
3. Obligațiuni de ale „Transilvaniei“	900 „ — „
4. Obligațiuni private	250 „ — „
5. Depozite la „Albina“	15316 „ 32 „
6. Bani gata	65 „ 85 „
la oialtă	38558 fl. 83 cr.

După actele adunării din 1884, starea averii a fost în acel an de 34832 fl. — cr. sporiul în anul din urmă e 3726 fl. 83 cr.

Acî comitetul amintește cu plăcere, că la sporiul acesta, mult a contribuit zelul fraților din Arad și din pregiur, adunându-se suma cea mai mare ce a încurs până acum, dela ori-care alta adunare generală.

II. Restanțele membrilor.

După consemnarea sub 1/2 membrii fondatori sînt în restanță cu	3100 fl.
După cea sub 1/2 membri ordinari cu	659 fl.
la oialtă	3759 fl.

Comitetul își exprimă părerea de rău, că în anul din urmă nu i-a succes de a încasa o sumă mai rărisoră din restanțe; o cauză de frunte e că murind Ștefan Ioanoviciu avocatul Societății, actele de procese, ce erau la dînsul, prî tardîu s'au putut capîta dela curatorul cancelăriei lui.

III. Inventariul.

Adunarea generală din Arad sub nrul V a decis, ca pe viitor să se alătore și inventariul despre totala avere a Societății. Societatea, afară de averea mai sus arîtată, are încă numai o cassă wertheimiană în preț de vr'o 80 fl. De-orece acîsta cassă e prî mică și nu mai corespunde scopului, comitetul cere imputerire de a vinde acîsta, și de a cumpîra una mai mare, în preț de 200—250 fl.

IV. Diplomele.

Diplome s'au împărțit până acuma:

a) la membri fondatori	46
b) la membri ordinari	31
la oialtă	77

V. Comitete locale.

Adunarea generală din Arad, sub nrul VIII a decis, ca comitetul să stăruiescă de a se constitui comitete locale în centrele de cultură, ca și prin acele să sporîscă fondul Societății. Comitetul în 5 ianuarie 1885 sub nr. 2 a adus decisiunea de sub 3 % și a esiat'o membrilor fondatori și ordinari, cari locuiesc în Arad, Blaș, Deva, Lugoș și Sibîu, dar până ađi nu s'a primit nîci un raport despre constituîrea comitetelor locale, cu atîta mai puțin atare sumă de bani.

De-orece membri comitetului Societății fură al pe trei ani, și acest timp a decurs, comitetul își sînt de detorîntă de a-și aduce mulțămirea pentru încrederea de până acuma, tot de-odată de a se rugă, ca să alîgă alți membri pentru comitet, și de a i se dă ab-solutoriu.

Dat în Budapesta în ședînta comitetului ținută în 19 sept. 1885.

Pentru comitet

Iosif Hosszu
președînte.

Dr. At. Marien
secretar.

Rațiociniul cassariului

Societății pentru fond de teatru român dela 27 septembrie 1884 până la 27 septembrie 1885, respective dela adunarea generală din Arad până la adunarea generală din Bocșa-montană.

PERCEPTE.

	Bani gata fl. cr.	Papire fl. cr.
Cu încheierea socotelor din 26 august 1884 pentru adunarea din Arad s'a arîtat starea cassei	133 52	34698 48
18/10. În înțelesul scrisorei vice-presidintelui Iosif Vulcan dto 16 octombrie 1884 a încurs la adunarea generală din Arad	1277 18	
Obligațiuni dela David Nicîra, dr. Nicolau Onc și Petru Truța ca membri Societății à 50 fl.		150 —
28/10. Obligațiuni de stat de rub. pos. erogatelor 2 și anume Renta de împrumut de stat ung. și anume: 45510 și 45511 à 500 fl. și 27807, 27808 și 27009 à 100 fl. cu cupînele dela 1 dec. 1884		1300 —
În 18 jan. 1885 s'au scontrat cassa și s'au aflat percepțiuni în bani gata cu 1410 fl. 70 erogățiuni în bani gata cu	1212 fl. 27	
S'au aflat în cassă bani gata	198 fl. 43	
„ papire, percepțiunea cu	36148 fl. 48	
erogațiune	— —	
S'au aflat cu capital	36148 fl. 48	
Hosszu m. p.	1410 79	36148 48

PERCEPTE.		Bani gata fl. cr.	Papire fl. cr.
12/3. Pentru cupónele enumerate in documentul alăturat . . .		338	78
20/6. Obligațiunile „Magyar földhitel intézeti záloglevelek nr. 10783, 10784, 10785, 10786 și 10787 à 100 fl. cu cupónele dela 1 octombrie 1885			500 —
9/7. Dl Ștefan Antonescu president scaunului orfanal plătește tacsă ca membru fundator pe 1885		12	—
15/7. Dl G. Raț secretar ministerial plătește tacsă ca membru ordinar pe anii 1884 și 1885		10	—
20/7. Dl George Szerb avocat plătește tacsă de membru pe 1885		5	—
30/8. Pentru cupónele enumerate in documentul alăturat . . .		264	71
17/9. Obligațiunile 5% papir-jóradék Lit. C. nr. 183.900 à 1000 fl. și Lit. A. nr. 172.085 à 100 fl. cu cupónele dela 1 dec. 1885			1100 —
17/9. Libelul nr. 2899 despre banii depuși in cassa de păstrare la „Albina“, in care cu finea lui iunie 1884 au fost 13694 fl. 89 cr. a crescut cu camelele capitalisate până la finea lui iunie 1885 cu suma de		693	30
Libelul nr. 3355 despre banii depuși in cassa de păstrare la „Albina“ in care a fost cu finea lui iunie 1884, 842 fl. 74 cr. a crescut cu camelele capitalisate până la finea lui iunie 1885 cu suma de		42	65
Libelul nr. 1719 despre banii depuși in cassa de păstrare la „Albina“ in care a fost cu finea lui iunie 1884, 34 fl. 19 cr., a crescut cu camelele capitalisate până la finea lui iunie 1885, cu suma de (veđi pentru posturile nr. 12, 13, 14 și 15 documentul alăturat.)			8 55
		2821	09 38492 98

EROGATE.

18/10. Amesurat cuitanței v.-președintelui Iosif Vulcan s'a spesat cu ocașiunea adunării generale din Arad	30	18
Pentru obligațiunile cumpărate și anume: 45510—11 à 500 fl. și 27807—9 à 100 fl. sub postul perceptelor 4	1182	09
Pentru cumpărarea papirelor enumerate sub post. 5 a perceptelor	488	12
Dlui secretar refuirea speselor efective cu ocașiunea spedării diplomelor	3	41
18/9. Pentru cumpărarea papirelor enumerate sub post. 11 a perceptelor	1040	44

EROGATE.

	Bani gata fl. cr.	Papire fl. cr.
3/8. Pentru transportarea casei din Zöldfa-utca in Király-utca 13	6	—
30/8. Spese de cancelarie, porto-poștale, papir, decopierea so-cótelor etc.	5	—
Suma totala	2755	24
<i>Cu finea anului 1884/5 s'a aflat percepțiunea:</i>		
I. In bani gata	2821	09
Erogațiune	2755	24
au ramas in cassă bani gata	65	85
II. Percepțiunea in obligațiuni .	38492	98
Prin urmare starea fondului face cu finea anului	38558	83
Budapesta in 18 septembrie 1885.		
Iosif Hosszu președinte.		George Szerb cassar.
	Dragonescu controlor.	

Literatură și arte.

Analele Academiei Române, seria II, tom. VII, 1884—1885, secțiunea I, partea administrativă și debaterile, au eșit de sub tipar la București. Ele cuprind procesele verbale ale Academiei, despre lucrările sale in cursul anului și pe timpul sesiunii generale. Publicul nostru cetitor este de mult informat in privința asta, prin corespundințele noastre originale dela Academie. In acest volum aflăm și raportul dlui Bariț despre misiunea sa de explorațiune istorică in Oradea-mare. Veteranul nostru bărbat de litere ăice, că in archiva episcopescă d'aici dădă nu numai de manuscriptul Chroniceii tipărite a lui Șincai, legat in tomuri, ci și de doue foliante pântecose și grele, in cari se află decopiate atât de mâna lui Șincai, cât și de alte mâri străine, părți intregi relative la istoria Românilor scóse din autori, unii cunoșcuți, alții deveniți fórte rari, apoi chronice și memoriale încă netipărite până in acele timpuri; alătura cu acele foliante mari se află niște fascicule, cari cuprind indice séu estrase scurte, a măi găsit și alte manuscrite prețioșe; documentele cele necunoșcute acuma se decopiază, acesta lucrare o face dl Ciceronescu actuarul diecesan, sub inspecțiunea dlui canonic Vela. Un transport s'a și trimis dlui Bariț.

Antologie Română. Necesitatea unei antologii române a fost de mult simțită in literatura noastră. Dl M. Pompiliu a voit să corespundă acestei trebuințe, publicând de curând la Iași in editura tipo litografiei H. Goldner, o „Antologie Română“ pentru usul școlilor secundare. Volumul conține numai poesii, mai tóte lucrări a fostului grup literar din Iași, nici măcar Andrei Mureșan n'a fost admis.

Biblioteca populară a „Tribunei“. Din acesta intreprindere a apărut erăș doue broșuri; una, „Sfântul Nicolae“ de Matilda Poni, prețul 8 cr. séu 16 bani, — alta, „Povestea lui Ignat“, poveste de Silvestru Moldovan, prețul 3 cr. séu 6 bani. Tot in editura „Tribunei“ in Sibiu a apărut „O sută de ani“, reproducere din „Tribuna“. Broșurele prime se află de vânđare la Institutul tipografic, Societate pe acții in Sibiu. Prețul broșurei din urmă nu este însămnat.

Călimdarul Poporului. Sub titlul acesta a început să publice Institutul tipografic din Sibiu un călimdar pentru popor; cel dintâiu, pentru 1886, a apărut în săptămâna trecută și conține afară de părțile calendaristice: Sfaturile părintelui Serafim, de Ioan Slavici; Sfaturi practice, pentru cari au să vîndă se'u să cumpere, de D. C.; Fânatele și cultura lor, de D. Comșa; Trifon hăbaucul, poveste de I. Pop Retegeanu; Poesii de A. Vlahuța, Mihail Eminescu, M. Pompiliu și Valeria St. Micle, Doine populare de I. Muntean, Satiră populară de S. Fl. Marian, Epitaf de T. Șerbănescu, Anecdote etc. Prețul nu e însemnat.

Istoria omenirii. Vrêsta veche, mijlocie și nouă, de dl Grig. C. Buțurean, a apărut la Iași în Tipografia Națională; prețul a trei volume 6 lei și 55 bani.

Teatru și muzică.

Sciri teatrale și musicale. *Dl Millo* a jucat săptămîna trecută în sala Alcazar din Galați, represintând și piesa „Lista fruntașilor” comedie de dsa. — *Adelina Patti* va cânta în erna viitoare de două ori și în București, făcînd o călătorie artistică prin Europa. — *Dl Ionescu*, cunoscutul artist-cîntăreț, cântă actualmente în Rînnicul-Sărat. — *Dra Leria* va cânta rolul prim în „Lucia” cu care se va deschide Opera română în București. — *Dl D. Popovici*, artist al operei imperiale din Viena, a dat marți la 11/23 septembrie un concert la Buzău. — *Dra Agata Bărsescu* în erna viitoare erăș va merge la Cernăuți ca să deuteze în teatrul german de acolo; va jucă de dece ori. — *Dl Mierzwinski*, renumitul tenorist polones, va cânta în luna lui octombrie și la București; pe cale se va opri și la Cernăuți, unde va da o represintațiune.

Opera română în Teatrul Național din București va începe represintațiunile în luna lui octombrie cu „Lucia de Lammermoor” tradusă în românește de dl V. A. Urechia. „Doina” află, că și distinsa cîntăreță dna Zoe Chrisenghy, precum și dna Al. Ștefanescu, soția iubitului măestru și intemeiător al operei române, își vor da concursul la opera română. Cunoscutul tenor Gabrielescu asemenea s'a angajat. Actualmente este în studiu opera „Linda” și opereta „La Mascotte”.

Concert în Vêrșet. Corul vocal al plugarilor români din Marghita-mare va da la Vêrșet în 15/27 l. c. un concert în „Otelul internațional”.

Dl S. Șoimescu, precum ne spune „Românul”, a lucrat în timpul verii o dramă în 5 acte, în versuri, supt titlul „Catilina”; dsa o va presintă în curînd direcțiunii teatrale, împreună cu „Grandomania”, căreia i-a mai adăugat un act și a mai cores-o.

În Bêrlad, la Teatrul cel mare, trupa română supt direcțiunea dlui Arcelean, a jucat pentru prima oră în acel oraș „O scrisore perdută” a dlui L. Caragiali.

Concursul pentru catedra de pian dela conservatorul din București a avut loc duminică, 1/13 septembrie, în localul conservntorului. Comisiunea esaminătoare se compunea din dnii Ed. Vachmann, G. Ștefanescu și Mauriciu Cohen. O singură concurentă s'a presinat, scrie „Doina”, de și erau inscrite mai multe: dra Emilia Saegiu. Concertul în la minor al lui Robert Schumann și Rhapsodia ungară de F. de Liszt, doue din cele mai dificile compozițiuni pentru piano, au fost executate de dra Saegiu cum rare ori le-am auđit. Adevêrul este că dra Saegiu este o artistă de mare valoare pentru noi Români, căci fără a riscă de a fi desmintiți, putem afirmă că este cea dintâiu. Digiția este după trebuința interpretării textului, când legeră, când

de o vigore puțin comună, și în tôte astea de o claritate foarte mare: notele curg, detașate una de alta, și în variațiunile brilante din Schumann melodia se aude distinctă, fără ca să fie trebuintă a da multă atențiune pentru ca s'o urmărești, invêlită însă într'o plôie de picături de diamante care-i dă foarte mult farmec. Talentul trei Saegiu în executarea celor doue bucăți de concurs, odată mai mult, a câștigat un succes, prin indoitul fapt că mulțămînd pe comisarii concursului, prin recomandația lor ministerului, se vor deschide tinerei artiste porțile conservatorului ca titulară la o catedră pe care o merită din tôte punctele de vedere.

Musicalie nouă Nrul cel mai nou al „Doinei” din București publică o romanță nouă, cuvintele de dl M. Zamfirescu, musica de dl Dem. Georgescu.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Pr. Ssa dr. Victor Mihaly*, episcopul Lugoșului, va face cătră finele lunei curente o visitație canonică în districtul protopopesc al Jiului. — *Dl B. P. Hășdeu* s'a întors în săptămîna trecută din Paris la București. — *Dl D. C. Olănescu*, care a debutat în literatură cu mai multe scrieri, va fi numit ministru resident al României la Atena. — *Dl Candiano-Popescu*, care ș-a construit în București pe aleia Eldorado o casă pré frumoasă și arangiată cu mult gust, are de gînd să facă și la dsa serate literare. — *Dl dr. S. Comșa* a fost ales medic cercual la Avrig în Transilvania.

Hymen. *Dl Ioan Heriș*, cond. tip. diec. din Arad, s'a incredințat duminică în 20 l. c. n. cu dra Maria Tanciciu, tot din Arad.

Balul român din Bocșa-montană, cu ocașiunea adunării generale a Societății pentru fond de teatru, în favorul acestei Societăți, se va da luni în 28 septembrie. Comitetul arangiător e compus astfel: Iuhu Petric, președinte; Mihaiu Rusu cassariu; Ioan Budințan v. președinte; secretari: Ioan Marcu și Aureliu Diaconoviciu. Membrii de comitet: Vasiliu Nemoian, Mihaiu Panaiot, Vasiliu Opra, Aureliu Vlad, Isaia Bobora, Sigismund Nicoliciu, Serafin Iurca, dr. C. Diaconovich, Iacob Popescu, Aureliu Opra, Simeon Miclosina, Alexandru Costian, Nicolau Spinian, Iosif Furlugean, Demetriu Pruneș, Iosif Sabou, Mihaiu Sabou, Carol Porcolab, Corneliu Jian, George Peraan. În ora de pausă se va jucă: „Călușerul” și „Bătuta” prin 12 tineri costumați.

Asociațiunea transilvană. *Despărțemîntul Orăștie* a ținut adunarea sa generală în comuna Casteu la 6 septembrie, s'a incassat 107 fl., s'a votat un ajutor de 50 fl. tinerului I. Lupea care invêță desemnului, dna invêțătoresă Bria din Cugir a cetit o disertațiune didactică „Observări asupra educațiunii casnice”; după adunare, care s'a ținut sub presiudul dlui Piso, s'a ținut un prînd comun, care s'a sfêrșit cu „Călușerul” jucat de feciori din sat. Dnii N. Andrei paroc și P. Beleiu notar în Casteu au lucrat mult pentru succes. — *Despărțemîntul Blaș* a ținut adunarea sa în Blaș la 6 septembrie; comitetul cel vechiu a dimisionat și s'a ales: director dl advocat Ludovic Ciato, secretar dl profesor Silvestru Nestor, cassar dl advocat Basiliu Oltean, membrii în comitet dnii George Vancea, Ioan German și Petru Solomon. — *Despărțemîntul Cămpeni* s'a intrunit la Vidra la 16 august, protopopul Furdui a esplicat poporul scopul Asociațiunii, apoi s'a incassat aprôpe 200 fl.; biuroul s'a constituit astfel: director Gerasim Candrea advocat în Cămpeni, membrii în comitet protopopul Furdui, advocatul Iosif Crișan, dire-

torul de băi Alesandru Danciu, parocul Ioan Todescu, medicul Simeon Caian, comerciantul Teofil Gherasim. Viitorea adunare se va ține la Câmpeni.

Adunări învățătorești. Reuniunea învățătorilor români din *Selagiu* a ținut adunarea sa generală în comuna Czeriu, sub presiul dui vicar Alimpu Barbovici, carele deschise adunarea prin o cuvântare frumoasă, apoi se ceti raportul vice-președintelui G. Trif, în sfârșit se cetiră doue disertațiune, una de N. Pop învățător în Hidig despre „Educațiunea religioasă morală și acasă”, cealaltă de Ioan Selagian învățător în Cățelul românesc despre „Unele mijloce de îmbunătățire a relațiilor dintre familie și școlă”. Viitorea adunare se va ține la Hidig. — Reuniunea învățătorilor români gr. or. districtul *Zărand* va ține adunare generală în 22, 23 și 24 septembrie st. v. în comuna Hondol.

Direcțiunea asociațiunii naționale aradane pentru literatura și cultura poporului român s'a intrun-țit joia trecută în ședință ordinară sub presiul dui director primar Ioan Beleş. Dintre obiectele pertractate și resolve cu acesta ocaziune notăm, că spre a pute conlucra asociațiunea și nemijlocul la respândirea gustului literar — direcțiunea a luat concludul de a arangi un ciclu de conferințe literare avisându-se biroul a presentă la procsima ședință programul acestor conferințe. Conferințele promit de a fi un deosebit interes pentru publicul nostru, de-orece, precum se spune „Bisericeii și Școlii”, și-au oferit ueja concursul lor mai toți bărbații noștri de litere din Arad.

Bal la Constanța. Sesonul la Constanța s'a terminat printr'un bal la otelul „Caeol”, pentru parcașii baiașilor. Terața și geala otelului, scine „Romanul”, erau iluminate cu lămpi de culore. Spre mare te puțai creta la beneta, er în grădină în palatul încântat al unui sultan din o mie și una de nopți. Sala de bal se transportase într'un bazar oriental. Peste tot tapeturi și covore turcești atêrnate pe ziduri și aruncate pe mobile. În fund p'o estradă acoperită cu flori se innălțase bufetul, fôrte copios care primiă dese asalturi fără să clintescă. Piramidele de bombone și munții de prăjituri nu scădeau de fel. Vinurile roșii și negre, șampania, madera etc. curgeau mereu. Gătlejurile dântuitorilor erau ca butoiele Danaidelor, fără fund. Cotilionul a fost cuiul de aur al seratei. Peste șeptedeci de părechi au luat parte la danțul final. Tote figurile erau noi și cu surprise. Damele și cavalerii s'au dus încărcați de cadouri. Dni Alesandru și Mihail Marghiloman au condus, ca doi generali buni, bătaia finală. Aurora în totdeuna indiscretă s'a arêtat fără veste puind pe toți la fugă. Cei mai curagioși și care nu plecă a doua și au remas la supeu, care s'a luat pe terața supt primele rađe ale sôrelui. Spectacolul eră încântător. Marea devenise roșie și sôrele ca un glob de aur incondescent părea că se innălță din valurile ei. După acest dejun, pot dice, matinal, s'a decis o plimbare pe mare. Damele s'au dus repede pe la ele ca să se schimbe și, lucru rar, peste câteva minute mai multe luntre cutreerău marea.

Loterie filantropică. Se comunică din Dorohoiu, că dna Smaranda D. Moruzi, soția dui prefect al poliției capitalei, împreună cu mai mulți proprietari din acel județ, a luat inițiativa pentru înființarea unei loterii de binefacere spre a veni în ajutorul locuitorilor de prin satele situate pe șesul Siretului din plasa Berhomete-Coșula cari au suferit mari daune din cauza

inundațiilor ocașionate prin debordarea Siretului. Numêrul biletelor acestei loterii este fiesat la 4000, pe prețul de 50 bani fie-care, er câștigurile vor consistă în boi, vaci, oi, etc. ce se oferă de cătră proprietari. Tragerea este fiesată pentru ziua de 20 octombrie viitor, și se va face în localul primăriei.

Congres studenților universitari din România, ținut anul acesta la Brăila, la 6—11 septembrie st. v. a reușit mai bine ca congresele precedente. În ședința prima dl G. Joe a vorbit despre „Dobândirea tuberculozei prin alimentare”, dl N. Bălănescu a vorbit despre „Ovidiu și Bolintinean” și despre „Naturalismul în literatură”. Studenții au făcut și o excursiune la Constanța și la Macin.

Un duel între femei. Doue dômne dela Roma, ambele june și frumoșe, se certaseră și conveniră a se bate în duel la 25 august în valea dela Mertola. După ce secundantele lor le arêtară locurile și deteră combătantelor pistolele încercate în mână, una din ele, signora Grinaldi, uitându-se țintă la adversarea sa, lăsă să-i pice arma și se îngălbeni. Secundantele, bănuind un leșin, alergară spre dënșa informându-se de cauza acestei purtări ciudate. Atunci signora Grinaldi esclamă c'o voce innecată în lacrimi: „Nu vedeți ce frumusețe de rochie pôrta adversara mea?” În loc d'o schimbare de glônțe, satisfacțiunea se dete prin comunicarea adresei croitoresei.

Avis bolnavilor! Sosit din băile herculane (Mehadia), am început erăș practica în Arad. Cu acesta ocaziune aduc la cunoștința celor interesați, că pentru înlesnirea bolnavilor de orice gen, m'am hotărît a pune în căutarea la casa mea proprie cu curte și grădină mare, de acei bolnavi, cari vor avê trebuință de ajutorul meu personal pentru timp mai lung. Arad strada Deák Ferencz nr. 37, 20 sept. 1885. *Dr. G. Vuia*, medic, chirurg, medic de nasceri și operator de ochi.

Necrolog. *Emiliu de Buttyan*, candidat de advocatură, a incetat din viêtă la 21 septembrie, la Reghinul-săsesc, în etate de 25 ani.

Poșta Redacțiunii.

Drei M. L. P. in S. I. Au sosit, dar în curênd nu se vor putê publică, fiind că de aceste avem multe.
Doresc . . . Nu se pôte.

Călindarul sêptemânei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sôrele resare	Sôrele apune
Dumineca după inălțării S. Cruci. Marc. VIII. 34 inv 7.					
Duminecă	15	27	Sf. Nichita	5 55	5 42
Luni	16	28	Sf. Mart. Efimia	5 57	5 40
Martți	17	29	Sf. Sofia, Agapi	5 59	5 38
Mercuri	18	30	Cav. Păr. Evmenie	6 0	5 36
Joi	19	1	Fabius	6 1	5 34
Vineri	20	2	Mart. Eustațiu Plac	6 2	5 32
Sâmbetă	21	3	Apost. Codrat	6 4	5 30

Treiluniul jul.—sept. se va incheiă cu nr. 39. Aceia a căror abonamente espiră atunci, sânt rugați a le rennoi de timpuriu.

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**